

Sadır Sarıgulov

(1941)

Sadır Sarıgulov, 1941 yılında Narın ili Aktalaa ilçesine bağlı Bayetov köyünde doğdu. 1958 yılında liseyi, 1963 yılında Prejevalskiy Pedagoji Enstitüsü Rus Dili ve Edebiyatı Fakültesini bitirdi. Eserleri 1968 yılından itibaren yayımlanmaya başladı. 1974 yılında ilk kitabı

"Kıtı Kıtı" adıyla yayımlandı. 1984 yılında Yazarlar Birliği üyesi oldu.

ESERLERİ: "Şıbr" (1977); "Abışka (İhtiyar)" (1980); "Balıkçı" (1983); "Taltöndöy Bala (Becerikli Çocuk)" (1985) vb.

Hikaye

BALIKÇI

Capardı çakırıp kalıştı. Bardı. Cetekçisi calgız olu-ruptur. Telefondun trupkasın daroo orduna koydu da, Capardı tik бага karap, söz uzattı.

- Capar, sen, askerde deñiz flotunda kızmat ötkörgönsün ee?

- Ooba.

- Cañılbasam suu astına tüşsöñ kerek ele?

- Ooba. Suu astında da bolgom.

- Anda bugün eki saatça men üçün suu astına cürüp kel, - ded, Musa.

Kantken menen buyruk berip, könüp kalgan cetekçi emespi. Bul colu da da köngön adatı menen Caparga buyruk bere süylöp, sözün çolok bütürüp, tikireyip anı tiktep kaldı. Capar anı tüşünö bergen çok. Çındığında suunun astına eki saat tüşüş oñoy-oltoñ iş emes. Ar kimdin ele kolunan kele berbeyt.

- Suunun astına eki saat emnege tüşöm? - dedi Capar kayra suradı.

- Sayran kurup kelesiñ.

- Suunun astınabı?

- Ooba. Suunun astında türkün balıktar, balırlar bar emespi. Oşolor menen koburaşıp, kayra tartasıñ. Oşentip, sen suunun astında sayran kurasıñ. Biz suunun üstündö sayran kurabız uktuñbu?

- Utkum. Birok, biz degeniñiz kim? - dep Capar tapıp turup kaldı.

- Biz. Biz degendi bilbeysiñbi? Men. Anan tigi respublikalık tündük kuruluş trestinin başçısı Alapbayev Baymoñol. Al kişini bilesiñ go. Köldün ceegine butun malıp oturup, balık karmagandı ittey cakşı köröt emespi.

- Demek, - dep Capar tiktep kaldı.

Musa kayra sözün ulap ketti.

- Al kişinin suuga ırıtkan kayrımagın kur ketirbeysiñ, uyat da. Özün bilesiñ. Tee borbordon balık karmaganı kölgö kelse. Köldö eköobüz tursak. Anan al kişinin suuga ırıtkan kayrımagı kur çıgat degen emne? Anın üstünö Baymoñol Alapbayeviçtin açuusun bilesiñ go. Kayrımagı kur çıkısa bir balenin içinen çıgarat bizdi. Oşonduktan al kişinin kabagın carık uzatalı koldon.

- Anda men...

- Sen, - dep Musa Capardın sözün ortosunana bölüp ketti.,

- Baymoñol Alapbayeviç suuga kayrımagın ırıttaarı menen şap tosüp alasıñ da, daroo kayrımagina bir balık ilip beresiñ.

Capar'ı çağırdılar. Gitti. Başkanı tek başına oturuyordu. Telefonun avizesini derhal bıraktı ve Capar'a dik bakarak, söz söyledi.

- Capar, sen, askerliğini denizci olarak yaptın değil mi?

- Evet.

- Yanılmıyorsan dalmuş olmalısın.

- Evet. Dalmıştım.

- O zaman bugün iki saatliğine benim için suya dalmanı istiyorum, - dedi Musa.

Nasılca emretmeye alışmış, artık katulaşmış adam değil mi? Bu seferde alışık olduğu biçimde Capar'a emrederek, sözünü tam bitirmeden, yüzüne dik dik baktı. Capar, tam olarak onu anlamadı. Aslında suyu altında iki sat kalmak, görüldüğü gibi kolay bir iş değil. Herkesin yapabileceği bir şey de değil.

- Suyun altına iki saatliğine niçin dalacağım?- diye sordu Capar.

- Gezinti yapacaksın.

- Suyun altında mı?

- Evet. Suyun dibinde türlü balıklar, yosunlar var ya. Onlarla sohbet edip, geri döneceksin. Böylece, sen suyun dibinde gezinti yapmış olacaksın. Biz de suyun üzerinde gezinti yapacağız. Duydun mu?

- Duydum. Ama biz dediğiniz kim? Diye Capar tekrar sordu.

- Biz. Biz denen şeyi bilmiyor musun? Ben. Sonra Kuzey Bölgesi Milli Formasyon Başkanı Alapbayev Baymoñol. Adamı biliyorsun ya. Gölün kıyısına ayaklarını daldırıp balık tutmayı çok sever.

- Yani, - diyen Capar adama baktı.

Musa sözüne kaldığı yerden devam etti.

- O adamın attığı oltayı boş göndermeyeceksin, ayıp olur. Sen de biliyorsun. Ta merkezden balık tutmak için göle gelse... Gölde ikimiz olsak. Sonra o adamın suya attığı oltası nasıl boş çıkabilir? Üstelik Baymoñol Alapbayeviç'in sinirini de biliyorsun. Oltası boş çıkarsa, bir belanın içinden çıkarır bizi. Bu yüzden o adam mutlu bir şekilde uğurlayalım.

- O zaman ben...

- Sen, - diye Musa Capar'ın sözünü ortasından kesti:

- Baymoñol Alapbayeviç suya oltasını atar atmaz şıp diye karşılayacaksın ve hemen oltasının iğnesine bir balığı ilıştireceksin.

- Kantip?
- Kantip degeniñ emnesi? Sen köldün tübüdü turasıñ.

- A... Baymoñol Alapbayeviçi?

- Al kişi köldün üstündö suuga kayrimak ırgıtıp catpayıbı. Oşol ubakta sen suu ötpös kiyimderdi kiyip alıp, suunun tübüdü bolosuñ. Bir koluñda kileygen çaka bolot. Çakada tirüü balıktar bar. Anı çekesinen Baymoñol Alapbayev ırgıtkan kayrimağına ilip berip turasıñ.

- A balık tügöngöndöçü?

- Balık tügöngöndö kayrimağına kalpağıñdı ilesiñ, - dep kelatıp Musa kayra sözün burup ketti. - Balık tügönböyt. Köldün baylığı da tügönçü bele?

- Köldün tübüdü olturgan menin kolumdağı çakadağı balık tügönsö emne kılam? Özüñüz aytkanday Baymoñol Alapbayeviçtin kayrimağına kalpağıñdı sayıp berembi? Çakadağı balık bat ele tügönöt da.

- Tügönböyt. Anın da colun oylop tapkanbız. Anı anan körösüñ. Al cagınan kam sanaba. Bar da Turgunaşığa körün. Al bilet. Saga kaday tapşırma beriştı. Uktuñbu? Söz büttü. Bar, bara ber.

Capar çıgıp Turgunaalığa bardı. Al Caparga suunun astında kiyipi cürüüçü kiyimin berdi. Tirüü balık salınan çakasin da karmattı. Şaardan Baymoñol Alapbayeviç kelgenge dağı eki saattay ubakit bar eken. Aga uyat bolbos üçün turgunaalı ekö köñüğü casaştı. Turgunaalı balpayıp köldün ceegine olturup, butun suuga malıp, kudum Baymoñol Alapbayeviçti elestetip suuga kayrimagin ırgıttı. Tartıp aldı. Balık bar. Durus, kayran Capar, işeniçti aktay turgan er turbaysıñbı: musa köldün ceegine özü barıp, kayrimak ırgıtıp kördü. Durus. Kayrimağı kur çıkkan çok, balık ilip çıktı. Musa Capardı çakırıp alıp, ayabay ıraazılığın bildirdi.

- Baymoñol Alapbayeviç kelgende kaltrırap kala körbö. Uşul kalıbıñdan cazba! - dedi.

- Carayt. Birok, aynıp turam - dep Capar celkesin kaştı.

- Bul kılğanıñız koşamattıkka catpayıbı?

- Koşamattıkka catpayıt. Bilseñ, sıydın eñ bir cönököy cupunu türü uşul bolot. Oşonu bilbeysiñbi? Capar başın cerge salıp uçukpadı.

Bolcogon ubakit da boldu. Tiğiler erteden beri çıdamsızdık menen kütkön Baymoñol Alapbayeviç da zıpıldagan "volgada" ürgölöp cetip keldi.

Körsö, Capar bularga bir nerseni estetkendi unutkan tura. Suu astına adam kırk münöttön aşık turuuga bol-boyt. Bezgek oorusuna kabilat. Anı estey koyup baykuş Capar çakadağı balığı tügöngön soñ, kayrimakka kur çakasin kaltrıratıp ilip, suu tübüñön atıp çıkkan tura. Anan can degen oñoybu? Bezgek degen balede oou.

Musa da, apar da, Turgunaalı da, al "operatsiyaga" katışkandardın baaris kızmatnan tömöndötü. Koşamat kılğandın da ıgın bilış kerek beym. İgın bilbese, tiintip cetekçini kaarına kalat. Koşamattı mıktap casagandığı üçün ce suu tübüñön kapısının Capardın çıga kalganın emes, plandı aktara albay kalgandığınan ırgıtıptır.

- Nasıl?

- Nasıl nasıl? Sen gölün dibinde olacaksın.

- A... Ya Baymoñol Alapbayeviç?

- O adam gölün kıyısından olta atacak ya. O zaman sen su geçirmez elbiselerini giyip, suyun dibinde olacaksın. Bir elinde de kocaman bir kova olacak. Kovada da diri balıklar. Bunu bir ucundan Baymoñol Alapbayev'in atacağı oltasına takacaksın.

- Ya balık biterse?

- Balık bitince oltasına kalpağıñı takarsın - diye tam söyleyecekken Musa sözü başka yöne çevirdi. - Balık bitmez. Gölün balığı hiç tükenir mi?

- Gölün dibinde oturan benim kovamdaki balık biterse ne yapacağım? Dediğiniz gibi Baymoñol Alapbayev'in oltasına kalpağıñı mı takayım. Kovadaki balık çabucak tükenir.

- Tükenmez. Bunun da yolunu bulduk. Onu sonra görürsün. Sen bunu düşünme. Git ve Turgunaalı'yı gör. O biliyor. Sana nasıl bir görev vereceğini. Duydun mu? Söz bitti. Git, hadi git.

Capar oradan çıkıp Turgunaalı'ya gitti. O Capar'a sualtında giyeceği kıyafetlerini verdi. Diri balıkların konulduğu kovayı da elin tutuşturdu. Şehirden Baymoñol Alapbayev'in gelmesi daha iki saatlik vakit vardı. Ona rezil olmamak için Turgunaalı ikisi deneme yaptılar. Turgunaalı göl kıyısında oturup, ayaklarını suya daldırıp tıpkı Baymoñol Alapbayeviç gibi suya oltasını attı. Çekip çıkardı. Balık var. İyi, zavallı Capar, güvenimizi boşa çıkarmayacak yiğitmiş. Musa gölün kıyısına kendisi varıp olta attı. Güzel. Oltası boş çıkmadı, balıkla birlikte çıktı. Musa Capar'ı yanına çağırıp, memnuniyetini dile getirdi.

- Baymoñol Alapbayeviç geldiğinde sakın yanlış yapmayasın. Bu kalıbını hiç bozma! - dedi.

- Tamam. Ama ben pek yapmak istemiyor gibiyim, - diye Capar alnını kaştı.

- Neden?

- Bu yaptığımız yağcılık değil mi?

- Hayır, değil. Bilirsen, saygı göstermenin en küçük en basit şekli bu. Bunu bilmiyor musun? Capar başını eğerek ses çıkarmadı.

Bekledikleri vakit geldi. Sabahtan beri sabırsızlıkla bekledikleri Baymoñol Alapbayeviç, hızla gelen "Volgada" uyuklayarak geldi.

Oysa Capar bunlara bir şeyi hatırlatmayı unutmuş. Suyun dibinde bir insan en fazla kırk dakika kalabilir. Daha fazla değil. Malarya olur. Bunu hatırlayınca zavallı Capar, kovadaki balığı tükenince, boş kovasını oltaya takmış ve suyun altından fırlayarak çıkmış. E bu can, kolay mı? Malarya çok kötü bir hastalık.

Musa da, Capar da, Turgunaalı da, bu "operasyona" katılanların hepsi görevlerinde daha alt kademeye düşürüldüler. Yağcılığın da sınırını bilmek gerek beym. Yolunu bilmezse böyle başkanın kahrına uğrar. Yağcılığı mükemmel bir şekilde yaptığı için ya da suyun dibinden Capar'ın aniden çıkmasından değil, planı tam olarak

Körsö, Baymoñol Alapbayeviç şaarga ceteeri menen plandı berkilerge olçoyto salıptır.

- Biz mınça balıktı karmay albaybız, kuduretibiz cetpeyt, - dep bezelenişse... Baymoñol mintip kağıptır.

- Canıñardı cebegile. Köldün ceegine eki münöt oltura kalıp, men kaçça balık karmadım. Calkoosuñar. Köldün ceegine coloboysuñar!

Berkiler "sizge mınday uyuşturğandır" dep okuyanı kantip aytıp beret. Aga kim degendin cüröğü daay alat.

Oşentip, plan aktara albagandığı üçün üstölünön şıyrılıştı.

Bilgen adamğa bardık turmuştuk okuyalarday ele, koşamattın dele çegi bolot tura. Andan aşıp ketkender birde bolboso, birde sözsüz tiğintip cazasın alat beym.

uygulayamadığı için atılmış. Oysa Baymoñol Alapbayeviç şehre varır varmaz planı diğerlerine hemen anlatıvermiş.

- Biz bu kadar balığı tutamayız, gücümüz yetmez, - diye feryat edince... Baymoñol şöyle azarlamış.

- Atmayın! Gölün kıyısına oturup, iki dakika da ne kadar balık tuttum. Tembelsiniz. Gölün kıyısına yaklaşmıyorsunuz!

Diğerleri, "sizin için şöyle düzenledik" diye olayı anlatacak halleri yok ya. Ona söylemeye kimin yüreği yeter.

Böylece, planı uygulayamadıkları için koltuklarından oldular.

Bilene, bütün güncel olaylar gibi, yağcılığın da bir sınırı olurmuş. İpin ucunu kaçırانlar bir gün mutlaka böyle cezasını çeker beym.